01/05/2023

Ήθη και έθιμα της Πρωτομαγιάς

/ Παράδοση

Η Πρωτομαγιά ονομάζεται η πρώτη μέρα του Μαΐου και αποτελεί ημέρα εορτασμού της άνοιξης για πολλές χώρες του βόρειου ημισφαιρίου. Ο εορτασμός της έχει τις ρίζες του στις παγανιστικές εορτές του παρελθόντος, με πολλά από τα αρχαία έθιμα να επιβιώνουν μέχρι και σήμερα, τις ημέρας της «σύγχρονης» Πρωτομαγιάς με άλλα λόγια.

Στην Ελλάδα εορτάζεται εθιμοτυπικά με τη δημιουργία στεφανιών από λουλούδια. Η σημασία της ημέρας της **Πρωτομαγιάς** για τους αρχαίους λαούς οφείλεται στο γεγονός πως ημερολογιακά (για το βόρειο ημισφαίριο) η πρώτη ημέρα του **Μαΐου** βρίσκεται ανάμεσα στην εαρινή ισημερία και το θερινό ηλιοστάσιο, τοποθετείται δηλαδή στην αρχή της άνοιξης.

Η **Πρωτομαγιά** είναι μία από τις ελάχιστες γιορτές, χωρίς θρησκευτικό περιεχόμενο, με εκδηλώσεις που απαντώνται στον λαϊκό πολιτισμό πολλών ευρωπαϊκών λαών, οι οποίες έχουν διατηρηθεί ως τις μέρες μας.

Το πρωτομαγιάτικο στεφάνι

Ένα από τα πιο γνωστά έθιμα που εξακολουθεί να μας συνδέει με την παραδοσιακή Πρωτομαγιά, μια γιορτή της άνοιξης και της φύσης με πανάρχαιες ρίζες, είναι το πρωτομαγιάτικο στεφάνι.

Ο εορτασμός της Πρωτομαγιάς συνδέεται με την ανθρώπινη χαρά για την άνοιξη και τη βλάστηση. Απότοκο των δοξασιών αυτών είναι το μαγιάτικο στεφάνι που φτιάχνεται από διάφορα άνθη και καρπούς και κρεμιέται στην πόρτα των σπιτιών.

Το μάζεμα των λουλουδιών για το πρωτομαγιάτικο στεφάνι, ενισχύει στη σημερινή εποχή τις σχέσεις του ανθρώπου με τη φύση, από την οποία οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν απομακρυνθεί λόγω του τρόπου ζωής των σύγχρονων πόλεων.

Στα μέρη της Μικράς Ασίας, σε κάθε στεφάνι έβαζαν, εκτός από λουλούδια, ένα σκόρδο για τη βασκανία, ένα αγκάθι για τον εχθρό κι ένα στάχυ για την καλή σοδειά. Το μαγιάτικο στεφάνι στόλιζε τις πόρτες των σπιτιών ως του **Αϊ – Γιαννιού** του Θεριστή και τότε, το καίγανε στις φωτιές του αγίου.
Στα **Δωδεκάνησα**, μαζεύουν ένα λουλούδι που το λένε «ανοιχτομάτη» και πιστεύουν πως όποιος το έχει είναι πάντα γερός και τυχερός.

Το αμίλητο νερό της Πρωτομαγιάς

Σε νησιά του Αιγαίου την Πρωτομαγιά, τα κορίτσια σηκώνονταν την αυγή και

έπαιρναν μαζί τους τα λουλούδια, που είχαν μαζέψει από την παραμονή και πήγαιναν στα πηγάδια να φέρουν το «αμίλητο νερό» (αμίλητο γιατί το κουβαλούσαν χωρίς να μιλούν). Όταν το έφερναν στο σπίτι, πλένονταν όλοι με αυτό.

Η Πρωτομαγιά των αγροτών

Οι αγρότες φτιάχνουν το Μάη τους με πρασινάδες, καρπούς, σκόρδο για τη **βασκανία** και αγκάθι για τον εχθρό.

Στις περιοχές της **Σμύρνης**, την παραμονή της **Πρωτομαγιάς**, οι αγρότες πήγαιναν στην εξοχή, για να κόψουν οτιδήποτε είχε καρπό: σιτάρι, κριθάρι, σκόρδα, κρεμμύδια, κλαδιά συκιάς με τα σύκα, κλαδιά αμυγδαλιάς με τα αμύγδαλα, κλαδιά ροδιάς με τα ρόδια.

Στην **Αγιάσο** της Λέσβου, φτιάχνουν στεφάνια από όλα τα λουλούδια και βάζουν μέσα «δαιμοναριά», άγριο χόρτο με πλατιά φύλλα και κίτρινα λουλούδια για να δαιμονίζονται οι γαμπροί.

Στη Σέριφο, από το βράδυ της παραμονής, κρεμούν στην πόρτα ένα στεφάνι από λουλούδια τσουκνίδες, κριθάρι και σκόρδο.

Το Μαγιόξυλο

Σε χωριά της Κέρκυρας, οι κάτοικοι περιφέρουν έναν κορμό κυπαρισσιού, σκεπασμένο με κίτρινες μαργαρίτες που γύρω του έχει ένα στεφάνι με χλωρά κλαδιά.
Με το μαγιόξυλο αυτό, οι νέοι εργάτες ντυμένοι με κάτασπρα παντελόνια και πουκάμισα και κόκκινα μαντήλια στο λαιμό βγαίνουν στους δρόμους, τραγουδώντας το Μάη.

Το πήδημα της φωτιάς

Νέοι και γυναίκες μεγάλης ηλικίας μαζεύονται την παραμονή της **Πρωτομαγιάς,** μόλις δύσει ο ήλιος και ανάβουν φωτιές με ξερά κλαδιά που έχουν συγκεντρώσει αρκετές μέρες πριν. Όσο η φωτιά είναι αναμμένη οι γυναίκες χορεύουν κυκλικούς χορούς γύρω από τη φωτιά και τραγουδούν παραδοσιακά τραγούδια για την Πρωτομαγιά.

Τα νέα παιδιά, αφού βρέξουν τα μαλλιά και τα ρούχα τους, πηδούν πάνω από τις φωτιές σαν μία συμβολική πράξη που αποσκοπεί στο να διώξει τον χειμώνα και την αρρώστια. Στην συνέχεια όλοι παίρνουν έναν δαυλό από φωτιά και την πηγαίνουν στο σπίτι τους για να φύγουν όλα τα κακά.

Υπάρχουν και άλλα πολλά έθιμα της Πρωτομαγιάς που γιορτάζονται σε διάφορα μέρη της Ελλάδας: το Μαγιόπουλο, το οποίο ονομάζουν ακόμα Φουσκοδένδρι ή Ζαφείρη, γιορτάζεται στην Ήπειρο και στη **Θεσσαλία**, το έθιμο του Κλήδωνα (είδος λουλουδιού) στο δήμο Κόζιακα, το έθιμο της πιπεργιάς στην Εύβοια, τα Ξόρκια της Πρωτομαγιάς για το διώξιμο των φιδιών στην Ήπειρο, κ.λπ.